

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-evo tiskarno v Ljubljani.

Štev. 15.

V Ljubljani, 1. avgusta 1883. l.

XXIII. leto.

Ukaz ministra za uk in bogočastje

z 8. junija 1883. l. št. 10618., da se izpelje postava z 2. maja 1883. l., drž. zak. št. 53., s katerim se prenamejajo nekatere določbe postave dne 14. maja 1869. l., drž. zak. št. 62.

(Dalje in konec.)

V. (K §. 21. te postave.)

Da se po jedni strani predpisan splošni učni smoter doseže, po drugi strani pa udeleženi zboljša ali za nekaj časa odvrne breme, katero jim nakladajo pomnoženi šolski troški in prizadeva beganje njih gospodarskih razmer, se je treba zastran šolskih olajšav držati naslednjih pravil:

1. Olajšave o šolskem obiskovanju se morejo deliti le na splošnih ljudskih šolah otrokom, ki so bili v šoli poučevani celih 6 let.
2. Na jedni in isti šoli se more v šolskem obiskovanju deliti le jedna odločena vrsta olajšav.
3. Poučevanje ne sme popolno prenehati ne v 7., ne v 8. letu.
4. Poučevati se ima le v dnevih med tednom.
5. Učitelj ni dolžan poučevati višje od 30 ur na teden.
6. Ako se privolijo šolske olajšave le posameznim otrokom ali otrokom celih šolskih občin in se ti otroci ne poučujejo v posebnih, od drugih učencev odločenih oddelkih, tako olajšanje o šolskem obiskovanju poprek ne sme več iznašati, nego polovico navadnega (normalnega) učnega časa.

Šolske olajšave, ki dalje segajo, smejo se dovoliti izjemno le posameznim otrokom iz vzrokov posebnega ozira vrednih, ako je po meri pridobljenih vednosti zagotovljeno, da se doseže splošni prepisan učni smoter.

Ne izključevaje druge mogoče slučaje (kombinacije), prikažejo se potem naslednje olajšave o šolskem obiskovanju:

- a) Obiskovanje šole zimskega poluletja, popolno oproščenje poletenskega poluletja.
- b) Obiskovanje šole ob šterih dneh v tednu (celodnevno ali poludnevno po šolski uravnavi) v treh zimskih polletjih (čez 14. leto, tedaj tudi na 9. starostni stopinji od začetka šolske dolžnosti), popolno oproščenje mej poletenskim polletjem.
- c) Obiskovanje šole ob treh dneh v tednu (celodnevno ali poludnevno po šolski uravnavi) mej celim 7. in 8. šolskim letom.
- d) Obiskovanje šole mej celim 7. in 8. šolskim letom poludnevno, kadar imajo drugi otroci celodnevni pouk.
- e) Redno obiskovanje ves čas mej 7. šolskim letom; na teden tri ure poučevanja mej zimskim časom v 8. šolskem letu (brez razločka šolske kategorije).

7. Ako se otrokom celih šolskih občin privoli šolsko polajšanje, in če se dotični otroci poučujejo v posebnih oddelkih, ločenih od drugih učencev, ne sme število poučnih ur na teden (mej časom šolskega obiskovanja, kakor je to naznanjeno v točki 6.) manjše biti, kakor tistih ur, ki se dobé, ako se število poučnih ur na teden, ki so prepisane v vzornih učnih črtelih, enakomerno razdeli na starostne stopinje, ki so zastopane v dotičnem oddelku ali razredu.

V tistem času mej šolskim letom, mej katerim otroci dveh gornjih najvišjih starostnih stopinj v šolo ne hodijo, imajo se drugi učenci poučevati v tistem številu ur, ki je naznanjen v vzornih učnih črtelih za vseh osem starostnih stopinj. (Glej pristavek temu ukazu!)

8. V krajih, kjer je več splošnih ljudskih šol, kjer se dovoli posameznim otrokom jeden in isti način olajševanja šolskega nauka (točka 6.), lahko se dotični otroci raznih šol združijo v jedni šoli v skupno poučevanje.

9. Da se dobé posameznim otrokom šolske olajšave, imajo za to prositi stariši ali njih namestniki pri krajnem šolskem svétu in za to navésti vzrokov obzira vrednih. Ta poroča okrajnemu šolskemu svétu in stavi nasvèt, na kak način bi se dalo privoliti šolsko olajšanje. Okrajni šolski svèt razsodi o ti prošnji, in če jo usliši, pové tudi, na kak način se ima olajšati šolsko obiskovanje.

10. Da se otrokom celih šolskih občin po selih zadobé šolske olajšave, imajo za to prositi zastopi vseh všolanih občin pri okrajnem šolskem svétu ter predložiti zapisnik o dotičnih sklepih občinskega odbora; ti občinski sklepi imajo tudi obsegati način kolikost (mero) šolskih olajšav. Okrajni šolski svèt predlaga to prošnjo sè svojim mnenjem deželnemu šolskemu svétu v razsodbo.

Ako se občinski sklepi zlagajo v tem, kar se tiče šolskih olajšav, ima se prošnja privoliti, ako ni zoper zgoraj navedena določila (točka 1. do privz. 7.).

Ako se občinski sklepi ne zlagajo v tem, na kak način in koliko se ima privoliti šolskih olajšav, ali pa se ti ne zlagajo z omenjenimi določili, ukrene deželna šolska oblast način in kolikost olajšave.

Ako pa ne prosijo vse všolane občine, ampak le ena ali njih več za šolske olajšave, tako pa o tem razsoja okrajni šolski svèt tukisto, kakor o prošnji posameznih starišev (točka 6. in 9.).

11. Ako pa dobivajo otroci dveh najvišjih starostnih stopinj prikrajšan pouk v posebnem oddelku od drugih odločenem, ima za ta oddelek okrajni šolski svèt sestaviti poseben učen črtež in ga predložiti v odobrenje deželni šolski oblasti. Pri tem gre gledati posebno na prihodnje življenje pri otrocih.

12. Čas za poučevanje posebnega oddelka (točka 7.) za šolsko mladež, ki spada mej zadnji dve starostni stopinji, določi krajni šolski svèt.

13. Ako je tako uravnano, da se otroci dveh najvišjih starostnih stopinj poučujejo v posebnem od drugih ločenem oddelku, tako so obvezani vsi otroci teh starostnih stopinj, da se udeležé tega nauka, in šolsko obiskovanje je strogo nadčuvati. Posameznim teh otrok sme krajni šolski svèt dovoliti, da se po vsem ali le po nečem, udeležé nauka, ki je odmenjen za šesto starostno stopinjo; to se ravná potem, koliko je prostora za to praznega.

VI. (K §. 23. postave.)

Obiskovanje strokovnih šol ali tečajev (godbenih šol, jezičnih šol, gospodarskih ali obrtnih tečajev, strokovno-risarskih in obrazilskih šol i. dr.) je dovoljeno šolskim otrokom le s tem pridržkom, da jih to ne zadržuje, redno obiskati ljudsko šolo.

Ako so obrtne ali gospodarske šole ali tečaji tako vravnani, da nadomestujejo šolsko poučevanje, oproščeni so otroci obiskovanja ljudske šole. O tem gre razsoditi deželni

šolski oblasti, ki se ozira pri tem, kako so uravnane dotične šole in tečaji strogo držé se načela, da si mora vsak šolski otrok prisvojiti naj potrebnih vednost, ki so: verouk, branje, pisanje in številjenje.

VII. (K §§. 29., 30., 32. postav.)

Določila osnovnega statuta izobraževališča za učitelje in učiteljice dné 26. maja 1874. l., št. 7114., ostanejo veljavna s temi premembami:

1. Za vzprejem v I. tečaj je dokazati, da bode gojenec pri začetku šolskega leta dovršil 15. leto.

Deželne oblasti se s tem pooblaščajó, da smejo, dokler se kaj drugega ne ukaže, iz vzrokov obzira vrednih pregledati starost največ za šest mesecev (§. 14. osnov. statut).

2. Pri vzprejemni skušnji je dokazati pridobljeno spretnost v risanju po predloženih risarijah, oziroma pri deklicah ono za ročna dela z ženskimi ročnimi deli.

Pri vzprejemni skušnji je tudi gledati na to, koliko da je prosivec v godbi izvežban, ali ima kaj godbenega sluha in čuvstva za glasbo in je upati, da bode kaj napredoval v godbi in zarad tega ozira vreden.

Pri enakem izidu vzprejemne skušnje gre prednost tem, ki so po postavi zadost stari.

Gojenci, kateri so v treh mesecih, ko so bili vzprejeti v I. tečaj, po mnenji učnega osebja pokazali svojo nesposobnost, imajo se odpraviti (§. 15. osn. statuta).

3. V verouku gre poučevati tudi v III. in IV. letu po dve uri na teden, posebno gre pa gledati na specielno metodiko verskega pouka po ljudskih šolah (§§. 17. in 38. osn. statuta).

4. Pri pouku v pedagogiki na učiteljiščih gre gojence seznaniti tudi z osnovo otroških vrtov, tako tudi z vzgojo in vzgojišči za нравno zanemarjene otroke (§. 18. osn. statut).

5. Kar se tiče poučevanja v godbi s posebnim ozirom na cerkveno godbo, ostane veljaven ministrski razglas z dné 2. februarija 1882., št. 1811.

Pri pouku v petji gre gledati tudi na cerkveno pesen (§§. 30. in 44. osn. statuta).

6. Ker se pouk v godbi prenareja in ta preosnova napreduje, se imajo tudi obrazci za spričevalo prenarediti tako, da se v vrsto zapovedanih naukov in precej za prostim risanjem navedó ti-le predmeti: splošen pouk v godbi in petji, „gosli“, „glasovir“ in potem „orgle“ oziroma zviranje na teh strojih.

VIII. (K §. 38. postav.)

Predpisane preizkušnje za učitelje na splošnih ljudskih in meščanskih šolah ostanejo veljavne; prenarediti se ima to-le:

1. Učiteljska sposobnost za splošne ljudske šole in za meščanske šole se ne more zadobiti ob enem in istem dnevu za preizkušnje (§. 4. ukaza za preizkušnje z dné 5. aprila 1872. št. 2845.).

2. Kdor hoče pripuščen biti k učiteljski preizkušnji, mora vložiti prošnjo, katero je sam spisal, okrajni šolski oblasti.

V prošnji gre natanko povedati, ali hoče kandidat izprašan biti za splošne ljudske šole, ali za meščanske šole in pri kateri komisiji.

3. Prošnji za privoljenje k skušnji za splošne ljudske šole se pridene:

a) Kratek popis življenja in izobraževanja.

b) Spričalo zrelosti pridobljene na kakem učiteljišči.

c) Dokaz praktičnega službovanja najmanj dveh let (v Galiciji za kandidate, v Dalmaciji za kandidate in kandidatnje najmanj po 3 leta) na kaki javni šoli, ali taki, ki imajo pravico javnosti. Tisti, ki niso hodili v javna učiteljišča, morajo priložiti spričalo o telesni sposobnosti.

Iz uzrokov obzira vrednih oproščajo se spričala zrelosti osebe, ki so z dobrim uspehom bile na pomožnih službah v ljudski šoli. A tega sme oprostiti le naučni minister (§. 7. ukaz za preizkušnje z dné 5. aprila 1872. l.).

4. Prošnji za meščansko preizkušnjo se ima priložiti:

a) Kratek popis življenja in učenja.

b) Spričalo učiteljske sposobnosti za splošne ljudske šole.

c) Dokaz praktičnega službovanja najmanj treh let (v Galiciji za kandidate, v Dalmaciji za kandidate in kandidatkinje najmanj štirih let) na ljudski šoli ali na kaki drugi učilnici.

5. Šolska vodstva imajo prošnje za pripuščanje k preizkušnji učiteljske sposobnosti s poročilom poslati predstavljeni okrajni šolski oblasti, ako so bila priložena potrebna postavno prepisana spričala in dokazi, ozira se ona na uporabo prosilcev pri šolskim poučevanju in razsoja, ali jim gre dovoliti meščansko preizkušnjo, ako se privoli, pa to obznani dotični komisiji izročevaje ji pisma.

Službene izjave o uporabi kandidatov se ne vračajo, marveč braniti jih gre pri spraševalni komisiji.

6. Kandidatje za preizkušnjo, ki niso (zdaj) v šoli v službeni uporabi, imajo pravilno spisano prošnjo (točka 2. — 4.) priloživši službena spričala, predložiti neposrednje pri tisti okrajni šolski oblasti, kjer so zadnji čas bili v službi, ta (okrajna šolska oblast) razsodi, ali jim gre dovoliti skušnjo; ako se dovoli, naznani to spraševalni komisiji, izročevaje ji pisma (akte).

7. Preizkušnja za meščanske šole obsega le nauke, ki spadajo k odbrani skupini.

Učiteljska sposobnost za poučevanje v krščanskem nauku, pridobljena za splošne ljudske šole, velja tudi za meščanske šole. (§. 6. ukaza za preizkušnje z dné 5. aprila 1872. l.)

8. Spraševalci, postavljeni za verska izpraševanja, imajo sedež in glas v spraševalni komisiji in določivni glas takrat, kadar gre za splošne zadeve pri preizkušnjah ali za njih nauk.

Kako se je obnesla preizkušnja iz veronauka, to imajo določiti spraševalci in komisariji, katere je imenovala dotična cerkev ali verska družba za spraševanje iz veronauka. Ravnatelj spraševalne komisije ima tudi gledé metodične obravnave gledati pazljivo na verouk in svojo razsodbo izreči cerkvenim zastopnikom.

Na priznanje učiteljske sposobnosti v drugih spraševanjskih naukih nimajo ti spraševalci in komisariji nikakega vpliva (§. 10. navoda za spraševanja z dné 5. aprila 1872. l.)

IX. (K §. 41. postave.)

Deželna šolska oblast sme kandidate, ki so si pridobili učiteljsko sposobnost za srednje šole, pripustiti k preizkušnjam za splošne ljudske šole, ali pa tudi za meščanske šole, ne da bi tirjala od njih dokazov, potrebnih po odstavku VIII., točka 3. in 4., b in c.

Pri taki skušnji imajo kandidatje le dopolniti skušnjo iz tistih nauk, iz katerih ne dokažejo učiteljske sposobnosti za srednje šole.

Taki kandidatje morajo se vender stalno na ljudsko šolo umestiti le takrat, ako so bili najmanj jedno leto po tem, ko so dobili spričalo učiteljske sposobnosti, v službi na kaki javni ljudski šoli, ali na kaki zasebni ljudski šoli, ki ima pravico javnosti.

Ta pogoj za nameščenje se mora v učiteljskem spričalu določno omeniti.

X. (K §. 46. postave.)

Prihodnje deželne učiteljske konference bodo le šesto leto od časa, ko so bile zadnje učiteljske konference.

XI. (K §. 48. postave.)

Pri umeščenju šolskih vodjev je gledati:

1. Za časa, ko postane veljavna postava z dné 2. maja 1883. l., drž. zak. štev. 53., morejo postati šolski vodje le učeniki, ki dokažejo sposobnost za poučevanje v verouku tistega veroizpovedanja, kateremu pripada večina učencev dotične šole po premeru preteklih

pet šolskih let. Ako pa pri kaki šoli ni mogoče določiti tega, ali da je šola še premalo časa ali iz kakih drugih vzrokov, naj se za podlogo vzame popisovanje šolskih otrok.

Dokaz za sposobnost poučevanja v verouku se dokaže z učiteljskim spričalom (§. 38. postave 2. maja 1883. l., drž. zak. 53.), pridržaje misel, da kandidat za službo šolskega vodja, odkar je dobil učiteljsko sposobnost, svoje vere ni izpremenil.

Učitelji, ki so dobili učiteljsko sposobnost pred 1. oktobrom 1872. l., t. j. pred dnevom, ob katerem je veljavo zadobila postava za učiteljske preizkušnje z dné 5. aprila 1872. l., drž. zak. šte. 50., so sposobni poučevati v krščanskem nauku pod zgoraj omenjenim pridržkom (učitelji, po starem načinu sprašani, so bili tudi sposobni za poučevanje v verouku, ker so bili navadno v tem tudi izprašani).

Učitelji, ki so bili izprašani po izpraševanjski postavi z dné 5. aprila 1872. l. so sposobni za poučevanje v verouku pod zgoraj omenjenim pridržkom le takrat, ako je to določno povedano v spričalu učiteljske sposobnosti ali v napredku (izidu) dopolnilnega izpita (ministrski razglas z dné 30. septembra 1875. l., šte. 829.).

2. Kadar se razpiše služba šolskega vodja za umeščenje, se služba kot taka določuje, naznani se kategorija ljudskih šol in zahtevati se ima dotični dokaz po premeru veroizpovedanja večine učencev. Sicer se je pa pri nameščenju šolskih vodjev držati, kakor dosihmal določil, ki se tičejo pravnih razmer učiteljstva na javnih ljudskih šolah.

3. Zdaj nameščeni šolski vodje ostanejo tudi, ako nimajo zgoraj omejene sposobnosti v službi, in imajo dotično zmožnost dokazati le takrat, kadar prosijo druge službe za vodja.

Šolskim oblastim se ukaže, delati na to, da se takoj izvrše ti ukazi gledé na §. 75. postave z dné 2. maja 1883. l., drž. zak. šte. 53., v dotičnem upravnem okrožji.

Poučilo šolskim oblastim in šolskemu nadzorništvu.

Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ je dobilo kot dodatek k ukazu gospoda ministra za bogočastje in uk z 12. jun. t. l. to-le pismo:

„Slavnemu uredništvu pošiljam sledeči višji ukaz s prošnjo, da bi ga vzprejelo v svoj cenjeni list.

V Ljubljani, v dan 24. jun. 1883. l.

C. k. deželni predsednik:

Winkler l. r.

Preloženi ukaz se glasi:

Njih Vzvišenost gospod minister za bogočastje in uk je z ozirom na izpeljavni ukaz k postavi z 2. maja t. l., drž. zakon. šte. 35., v poučilo šolskim oblastim in šolskemu nadzorništvu in v daljše razjasnenje se slavno odloko z 12. jun. t. l., k šte. 10618, razglasil naslednje:

Imenovana postava ne izpreminja zdanje šolske sisteme in ima le namen, kakor je vlada mej obravnavami v zboru večkrat poudarjala, odpraviti pomanjkljivosti, ki so se pokazale za časa državne šolske postave s 14. maja 1869. l., in gledati na gospodarske potrebe pri ljudstvu toliko, kolikor se to strinja z nalogo šolskega izobraževanja.

Napovedana revizija učnih črtežev za razne vrste splošnih ljudskih šol (ukaz za izpeljavo I. k §. 3.) dotičnih učnih smotrov v večini in celoti ne bode izpreminjala. Skušnje, pridobljene v teku let, naj pa vodijo tje, da se odvzame otrokom na spodnji in srednji stopinji šolske starosti nekoliko bremena, ki jih preveč obtežuje; to se doseže s tem, da se nauki namenu primerno odberó in učna tvarina prikladno razdeli; s tem se ima odpraviti naopaka, ki se je pri mnogih šolah pokazala, da mora primeroma veliko število sicer zdravih in pravilno razvitih otrok razred ponavljati. Posebno pa je paziti pri odberi učne tvarine za otroke dveh najvišjih starostnih stopinj, ker pri tem gre gledati na praktične potrebe prihodnjega življenja pri šolski mladini.

Naredba zastran poludnevnega in celodnevnega pouka (k §. 7. izpeljavnega ukaza) daje šolskim oblastim prosteje gibanje, ki presega dotične določbe šolskega in učnega reda, in zaradi tega je moči, da se privoli poludnevno poučevanje in se s tem ustreže krajevnim razmeram in potrebam.